

ALLMÄNPOLITISKT PROGRAM

Socialdemokratiska studentförbundets kongress
24 - 26 november 2023

1. Inledning

Den demokratiska socialismens mål är ett solidariskt samhälle med fria och jämlika människor. Det socialdemokratiska studentförbundet ser människan som en social varelse som enbart kan uppnå självförverkligande i gemenskap med andra. Vi strävar efter ett samhälle där varje människa är fri att råda över sitt liv och har förutsättningarna att uppfylla sina drömmar oavsett materiella förhållanden. Det handlar om både frihet från yttre tvång, förtryck, hunger, okunnighet och fruktan för framtiden samt frihet till delaktighet och medbestämmande. För att uppnå det krävs ett jämlikt samhälle utan över- och underordning som ger alla människor samma möjligheter oavsett förutsättningar.

Samhället genomsyras av förtryck. Klasskillnader, könsmaktsordningen och rasistiska strukturer utgör systematiska skillnader i människors livsvillkor som härleds ur den ojämna fördelningen av samhällets resurser. Den ojämna fördelningen har skapats av det kapitalistiska systemet som bygger på en uppdelning mellan produktionsfaktorerna arbete och kapital. Olika klasser i samhället skapas och definieras utifrån hur de står i relation till dessa produktionsfaktorer. Med hjälp av dessa faktorer produceras varor och tjänster. Varorna och tjänsterna fördelas sedan mellan de olika klasserna på marknader efter köpkraft där överskottet går till den kapitalägande klassen, som äger produktionsmedlen.

Makten över det egna livet och det egna arbetet påverkas kraftigt av skillnaden i materiella förutsättningar mellan klasserna. I Sverige och världen finns stora och växande klyftor mellan de olika klasserna som skapas av det kapitalistiska systemet. Ojämligheterna präglar alla delar av livet: löne- och arbetsvillkor, ägande, hälsotillstånd, utbildning, boendemiljö och tillgång till kultur och fritidsupplevelser. Det socialdemokratiska studentförbundet strävar efter ett samhälle där dessa resurser och tillgångar är fördelade jämnt efter behov.

Kapitalismen är ett genomgripande system. Det expanderar, lägger allt fler områden under den kapitalistiska logiken, tränger sig in i människors medvetande, relationer, uppfattningar och värden. Vi ser en kapitalistisk hegemoni. Systemets drivkraft är kapitalackumulation, vilket innebär att de behov som inte kan garantera en vinst inte kan tillgodoses utan hjälp av en utomstående kraft, såsom välfärdsstaten.

För att kunna skapa och upprätthålla det solidariska och jämlika samhället krävs en fungerande demokrati där all offentlig makt utgår från folket. Det första steget i ett demokratiskt samhälle är den politiska demokratin som inkluderar rösträtten, yttrandefriheten, tryckfriheten, mötesfriheten, demonstrationsfriheten och

föreningsfriheten. För att uppnå ett fullt demokratiskt samhälle vill det socialdemokratiska studentförbundet se ett republikanskt statskick i Sverige där makten utgår från folkvalda politiker i parlamentarisk ordning.

Nästa steg i den demokratiska processen är att garantera människors grundläggande materiella och sociala rättigheter som exempelvis rätten till bostad, vård och skola. Detta är den sociala demokratin. När folket har både de formella rättigheterna och de reella möjligheterna som den politiska och sociala demokratin för med sig kan man uppnå det slutgiltiga målet om att demokratisera ekonomin. Centrala samhälleliga beslut ska inte undantas från demokratin.

Det samhälle vi drömmer om, och vår solidaritet med världens folk och framtida generationer kräver att vi tar oss an de enorma och oundvikliga problem som orsakas av klimatförändringarna, förlusten av biologisk mångfald och en ohållbar energi- och materialanvändning. Vårt mål att garantera alla människors materiella frihet får inte inskränka framtida generationers möjlighet att göra detsamma. Det socialdemokratiska studentförbundet ställer sig frågande till om oförhindrat resursutnyttjande av och oreglerad konsumtion i världens rikaste länder är förenligt med hållbar utveckling och global rättvisa. En större omfördelning av befintliga resurser tillsammans med en mer resurssnål konsumtion kan skapa både klimaträttvisa och större social välfärd. Jämlikheten är den sociala förutsättningen för varje människas frihet. Därtill är socialdemokratin en rörelse som menar att ett ökande, jämlikt och fördelat välstånd som innebär förbättringar för löntagarkollektivet är essentiellt.

De problem som socialdemokratin står inför är globala. Det strukturella förtrycket, den internationella kapitalismen och klimathotet respekterar inga gränser. I deras spår följer finanskriser, krig och miljökatastrofer. Nu, mer än någonsin tidigare, måste vi människor komma samman och gemensamt ta oss an dessa problem. Vi måste återigen göra de demokratiska processerna levande. Internationell samverkan och solidaritet måste komma före enskilda länders eller individers ekonomiska intressen.

Detta är den problembeskrivning och analys som ligger till grund för det socialdemokratiska studentförbundets ställningstaganden inom de politikområden som nedan följer.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Arbete	5
2.1 Arbete och maktbalans	5
2.2 Arbetsmarknad	6
2.3 Arbetsrätt och arbetsmiljö	7
2.4 Arbetslöshetsförsäkring	8
2.5 Automatisering	8
2.6 Utbildningens roll för arbetsmarknaden	9
3. Ekonomisk politik	10
3.1 Finanspolitik	10
3.2 Hållbarhet	11
3.3 Penningpolitik	12
3.4 Skatter	12
4. Klimat och miljö	14
4.1 Den gröna industrialiseringen	15
4.2 Omställning, energiproduktion och beredskap	16
4.3 Klimatneutral offentlig sektor	17
5. Kultur och fritid	18
5.1 Den fria konsten	18
5.2 Public service och media	19
5.3 Barn- och ungdomskultur	19
5.4 Föreningsliv och folkrörelse	20
5.5 Idrott	20
6. Välfärden och det starka samhället	22
6.1 Verksamhet, styrning och finansiering	22
6.2 Utbildning	23
6.2.1 Grund- och gymnasieskolan	24
6.2.2 Högre utbildning	24
6.3 Bostäder och samhällsplanering	25
6.4 Socialförsäkringar	26
6.5 Jämlik hälsa	26
6.6 Civilt försvar och beredskap	28
6.7 Pensioner	29
7. Internationell politik	30
7.1 Nedrustning och diplomati	30
7.2 Vapenexport	30
7.3 De förenta nationerna	31
7.4 Biståndspolitik	31
7.5 Asyl- och flyktingpolitik	32

7.6 Internationell handelspolitik	32
7.7 En aktiv feministisk utrikespolitik	33
7.8 En aktiv grön utrikespolitik	34
8. Europeiska unionen	35
8.1 Ett löntagarnas Europa	35
8.2 Den gemensamma marknaden	36
8.3 Nationell suveränitet	36
8.4 Migrationspolitik	37
8.5 EU:s klimatpolitik	37
9. Rättspolitik	38
9.1 Brott och straff	38
9.2 Mäns våld mot kvinnor	39
9.3 Integritet	40
9.4 Trygghet som en klassfråga	41

2. Arbete

Den socialdemokratiska synen på arbetslivet har en fundamental koppling till den socialdemokratiska ideologin och dess samhällsanalys. Den rotar sig i att människor föds in i samhället, deltar i samhället, är beroende av samhället och slutligen dör i samhället. Den socialdemokratiska övertygelsen bygger på vetskapen att det likvärdiga inflytandet över samhällsutvecklingen är helt nödvändig för att säkra alla människors frihet och möjlighet att leva ett gott liv. Det är mot bakgrund av denna moraliska hållning som socialdemokratin historiskt kämpat för den politiska demokratin genom den allmänna rösträtten, och sedermera den sociala demokratin genom välfärdsstaten.

En modern socialdemokrati måste sträva efter att realisera den ekonomiska demokratin och ge människan inflytande över sitt arbetsliv. Att staten kontinuerligt motverkar makt- och ägandekoncentration är en förutsättning för en utveckling där breda löntagargrupper på demokratisk väg har det avgörande inflytandet över samhällsekonomin inriktning. Politiken kan bereda vägen för en sådan utveckling genom ekonomiska incitament till arbetskooperativ och dylika företagsformer där löntagarna innehar en väsentlig andel i ägandet. Vidare ska en översyn av lagstiftningen genomföras i syfte att möjliggöra arbetsplatsdemokrati, inflytande och medbestämmande.

2.1 Arbete och maktbalans

Samhällsekonomin är beroende av att det finns människor som erbjuder sin arbetskraft och det är på arbetsplatsen som många av oss spenderar en stor del av våra liv. Med denna insikt och den socialdemokratiska människosynen följer den självklara slutsatsen att rätten till ett gott arbetsliv och en jämlik arbetsmarknad är avgörande för att realisera ett rättvist samhälle.

Det centrala målet för socialdemokratisk arbetsmarknadspolitik är full sysselsättning. Full sysselsättning skapar förutsättningarna för ett materiellt välstånd och förskjuter maktbalansen mellan arbetsgivare och arbetstagare. Arbetslöshet ger arbetstagare ett övertag som används för att erbjuda lägre löner och sämre arbetsvillkor. På samma sätt ger full sysselsättning en möjlighet för arbetare att kunna ställa rättvisa lönekrav och krav på bättre arbetsvillkor. Det handlar om att säkerställa rätten till ett meningsfullt

deltagande i samhällsekonomin och bygger på en utveckling som ytterst möjliggörs av politikens beslut.

Socialdemokratin ska utgå ifrån att nuvarande maktbalans inte är naturlag, utan tvärtom en ekonomisk obalans. För att vända denna utveckling krävs en aktiv arbetsmarknads- och ekonomisk politik som säkerställer tillgången på arbetstillfällen med trygga arbetsvillkor. Gigekonomin, där desperationen efter en inkomst utnyttjas och anställningstryggheten görs diffus, är ett exempel på vad som sker i en ekonomi utan målmedveten strävan efter full sysselsättning. Alla som vill och kan ska ha möjlighet till heltidsarbete. Gigekonomin och dess ackordlöner bör därför begränsas.

Fackförbunden har en central funktion som löntagarnas företrädare på arbetsmarknaden. Fackförbundens styrka är beroende av en hög organisationsgrad. Den unga socialdemokratin ska verka för att fler unga arbetare blir anslutna till en fackförening. Det socialdemokratiska studentförbundet vill att den globala fackföreningsrörelsen stärks och att Sverige aktivt arbetar för att ILO:s konventioner efterlevs av svenska företag, oavsett var i världen deras verksamhet är förlagd. Kollektivavtal ska därför alltid vara den rådande normen för relationen mellan arbetsgivare och arbetstagare.

2.2 Arbetsmarknad

En av de största utmaningarna för att få en jämlik arbetsmarknad är att göra den jämställd. Kvinnors arbete värderas systematiskt lägre än mäns och kvinnor arbetar i stor utsträckning ofrivillig deltid. Det socialdemokratiska studentförbundet kräver lika lön för lika arbete. Löneskillnaderna utifrån kön måste utjämnas både inom och mellan kvinno- och mansdominerade yrken. Vi vill se en förvärvsfrekvens som är lika mellan könen. Den offentliga sektorn måste agera föredöme i jämställdhets- och jämlikhetsarbetet både vad gäller lönenivåer och systematiskt arbete mot osakliga löneskillnader.

Det socialdemokratiska studentförbundet anser att en radikal förkortning av arbetstiden är nödvändig. Ett första steg mot en jämlik och jämställd arbetsmarknad är att införa 30 timmars arbetsvecka med bibehållen lön. En förkortning av arbetstiden gynnar särskilt kvinnodominerade yrken inom offentlig sektor och innebär en solidarisk fördelning av såväl arbetsbörda som arbetstillfällen.

Den strukturellt ojämlika förvärvsfrekvensen mellan personer beroende på socioekonomisk och etnisk bakgrund är oacceptabel och måste motverkas. En arbetsmarknad som segregerar utifrån kontakter och nätverk istället för att bygga på meriter missgynnar underordnade grupper. Segregationen på arbetsmarknaden ökar

idag, något som leder till ökat utanförskap. Därför behövs en arbetsmarknadspolitik som tar ett helhetsgrepp om segregationen både i jobb, skola och bostad, samt bekämpar etnisk och religiös diskriminering på arbetsmarknaden.

Det behövs därför en arbetsmarknadspolitik som tar en helhetssyn över Arbetsförmedlingens utveckling och kapacitet. Nedmontering och privatisering av en myndighet med drygt hundra års erfarenhet av förmedling av arbete har banat vägen för korruption, oseriösa aktörer och minskad kompetens och kunnighet kopplat till matchning och rustning. Med hundratals privata matchningsaktörer är det omöjligt att säkerställa tillämpningen av lagar och förordningar och kvalitetssäkra tjänster som levereras. Samtidigt ser vi hur ökningen av bemanningsföretag och bemanningskonsulter ytterligare utsuger de offentliga finanserna och underminerar arbetsförmedlingen. En statlig myndighet med stor lokal närvaro som stödjer och samordnar insatser för att hjälpa arbetssökande att komma närmare arbetsmarknaden är väsentligt för att kunna råda bot på arbetslösheten.

Socialdemokratiska studentförbundet vill se ett mottagande av nyanlända där varje individ får det stöd och de verktyg som behövs för att etablera sig i Sverige. Vägen till sysselsättning bör bli enklare. Det ska bli enklare att validera tidigare utbildning och erfarenhet hos den nyanlände och SFI ska kompletteras med kvalificerad och erfarenhetsanpassad praktik. Myndigheter måste tillhandahålla lättillgänglig information till alla, och samverkan mellan myndigheter bör stödjas och stärkas.

2.3 Arbetsrätt och arbetsmiljö

Normen på arbetsmarknaden ska vara tillsvidareanställning. Andra former av anställning bör endast förekomma i undantagsfall. Erfarenheten visar att oseriösa arbetstagare ofta utan problem kringgår gällande lagstiftning om anställningar. Därför behöver fackföreningarnas möjlighet att säkra trygga anställningsformer stärkas. Svensk arbetsmarknad bygger på en maktbalans där fack och arbetsgivare förhandlar med varandra om villkoren på arbetsmarknaden. Det förutsätter en arbetsmarknadslagstiftning som upprätthåller schyssta spelregler. Därför ska arbetsmarknadslagstiftningen stärkas och värnas i linje med fackliga önskemål. Den ska sätta normerna på arbetsmarknaden och förmå arbetsgivare att ingå kollektivavtal. Skydd av strejkrätten är avgörande för att inte rubba maktbalansen till arbetsgivares fördel.

En god arbetsmiljö förutsätter en trygg anställning samt att löntagarna får ut en rättvis del av produktionsresultatet och har medbestämmande på arbetsplatsen. Lönerns minskade andel av ekonomin, sjunkande reallöner och en löneutveckling som inte

hänger med produktivitetssökningen utgör också hot mot trygga arbetsplatser. Arbetsmiljön ska präglas av jämlikhet, jämställdhet och trygghet.

En stor andel av människors tid tillbringas i lönearbete. Därför är forskning om arbetsmiljön ytterst angelägen. I enlighet med det bör det statliga Arbetslivsinstitutet återupprättas

Ingen ska behöva slita ut sig i arbetet. Fullgod rehabilitering och samhälleligt stöd ska finnas både för de som kan och de som inte kan komma tillbaka till arbetslivet. Rehabiliteringsstöd och företagshälsovård måste finnas att tillgå för samtliga arbetsgivare. Företagshälsovården har en viktig hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande uppgift som måste bli mer framträdande i arbetslivet. Det ekonomiska ansvaret för rehabilitering och vård för skador och sjukdomar som uppkommit under arbetstid ska vila på arbetstagaren, liksom ansvar att vid behov förändra arbetsuppgifterna för den enskilde. Karensdagen i sjukförsäkringen ska avskaffas, den bortre gränsen i sjukförsäkringen måste tas bort och möjligheten till deltidssjukskrivning bör utvidgas.

2.4 Arbetslöshetsförsäkring

Syftet med en inkluderande arbetslöshetsförsäkring med höga ersättningsnivåer är att säkra de anställdas ekonomiska trygghet vid eventuell uppsägning samt att främja omställning på arbetsmarknaden. En a-kassa med höga ersättningsnivåer innebär att den som är arbetslös kan söka relevanta jobb i förhållande till erfarenhet och önskemål istället för att tvingas ta ett arbete under den anställdes kompetensnivå eller med lägre lön och sämre villkor. På så vis kan inte löner och villkor pressas ned. Liksom minskad arbetslöshet, leder således även en trygg och inkluderande a-kassa till bättre arbetsvillkor samt rättvisa löner för de som är i arbete.

För att fler ska kunna erhålla ett fullgott försäkringsskydd behöver det bli enklare att kvalificera sig för a-kassan, taken för ersättningsnivån behöver höjas och medlemsavgifterna måste bli lägre.

2.5 Automatisering

Effektivisering av produktionen har varit ett återkommande inslag i historien. De senaste årens innovationer har skapat ett historiskt tillfälle för arbetarrörelsen att forma framtidens automatiserade arbetsmarknad. En målsättning ska också vara att automatisering ska ske på ett sätt som är till fördel även för löntagarna. Ökad

produktivitet bör inte enbart resultera i ökad vinstmarginal utan också i förkortad arbetstid med bibehållen lön och en bättre arbetsmiljö.

Likväl ska automatisering genom tillämpning av ny teknik villkoras av att energi- och materialanvändningen hålls på en hållbar nivå, inom ramen för en långsiktigt fungerande cirkulär ekonomi, och att en god arbetsmiljö upprätthålls.

2.6 Utbildningens roll för arbetsmarknaden

Arbete, utbildning och kompetensförsörjning går hand i hand i en arbetsmarknad där allt fler aktörer efterfrågar specialiserad arbetskraft. Därtill blir detta samband särskilt viktigt för ett socialdemokratiskt förverkligande av den gröna omställningen. Det socialdemokratiska studentförbundet vill att staten intar en aktiv roll för att värna och utöka eftertraktade yrkesutbildningar, samt att staten investerar i yrkesutbildningar som är nödvändiga för att bygga ut nödvändig infrastruktur, det gröna folkhemmet och den sociala tryggheten.

Utöver detta skall ekonomiska incitament användas för att säkra tillgången på yrkesutbildad arbetskraft på strategiska områden i ekonomin och landet. Incitamenten ska även användas för att tillgodose en fungerande kompetensförsörjning med geografisk spridning över hela landet.

3. Ekonomisk politik

Ekonomisk demokrati är en självklar del av ett socialdemokratiskt samhällsbygge. För att uppnå ekonomisk demokrati måste fördelningen av resurser vara jämlik, så att varje medborgare får chansen att leda sitt eget liv. Individens frihet ska garanteras av en stark gemensam välfärd, vilket står i opposition mot en oinskränkt äganderätt. Vi vill istället ge hela folket möjlighet att påverka de beslut i det ekonomiska livet som avgör produktionens riktning och produktionsresultatens fördelning. Konsumenternas intressen måste tillgodoses inom hela näringslivet. De anställda måste ges större inflytande inom företagen. Målet är att göra alla människor till likvärdiga medarbetare i uppgiften att förvalta våra gemensamma tillgångar.

Genom finans- och penningpolitik kan samhället uppfylla detta mål om ekonomisk demokrati, samtidigt som full sysselsättning och prisstabilitet säkerställs. Det är av stor vikt att finans- och penningpolitiken samspelar, snarare än att motverka varandra. Den ekonomiska politiken måste samtidigt bereda vägen för den gröna omställningen, och för att uppnå dessa mål måste demokratiskt valda beslutsfattare ha stor frihet i att organisera ekonomin. De verktyg som krävs för att uppnå våra högt ställda mål är som följer: ökat samspel mellan finans- och penningpolitik, en välfärdssektor som har råd att investera i medborgarna och ett progressivt skattesystem som finansierar reformerna.

3.1 Finanspolitik

Finanspolitikens syfte är att styra den samhälleliga fördelningen av resurser till att gynna det gemensamma välståndet, samt att stabilisera konjunkturen. Till finanspolitikens område räknas både det offentliga investeringar, konsumtion i form av välfärdstjänster, sociala ersättningar, samt statens reglering av ekonomins olika marknader. Dagens finanspolitik är alltför präglad av en övertro till marknaden, som beskurit det offentliga inflytande över ekonomin till den grad att möjligheten att uppnå ekonomisk demokrati minskat.

Det finanspolitiska ramverket behöver därmed reformeras för att tillåta för en högre investeringstakt i den offentliga sektorn, och ge staten fler verktyg för att stabilisera konjunktursvängningarna. Inflationbekämpning är inte enbart en uppgift för Riksbanken, utan även finanspolitiken spelar en viktig roll för att fördela bördan av inflationen rättvist. Inflationen slår hårdast mot de samhällsgrupper som har det sämst ställt, inte minst när matpriserna höjs. Det socialdemokratiska studentförbundet vill att

staten jämnar ut fördelningen av inflationsbördan genom att beskatta orättvisa övervinster och att de med alla minst marginaler stötts under svåra inflationstider.

Finanspolitiken bör även minska den ekonomiska instabiliteten genom att utöka den demokratiska kontrollen över den finansiella sektorn. Av denna anledning vill vi att statliga medel används för att etablera ett antal nya sparbanker utan samarbetsavtal med någon av storbankerna i syfte att säkerställa en fungerande finansiell infrastruktur.

Bankernas verksamhet bör regleras tydligare. Skyddsvärda bankverksamheter, som betalningsförmedling och in- och utlåning, bör skiljas från icke-skyddsvärda bankverksamheter, som exempelvis spekulation med finansiella instrument. Verksamheterna ska vara olika legala och ekonomiska enheter, enkla att urskilja från varandra samt styrda separat från varandra. Icke-skyddsvärd verksamhet ska inte omfattas av statliga garantier, utan ska bära sin egen risk.

Genom att dela upp bankverksamheten skapas det utrymme för att isolera risker som tillkommer av handel med finansiella instrument, samtidigt som tillsynen av bankerna och dess verksamheter underlättas. En global skatt på finansiella transaktioner som tas ut på nationell nivå kan dessutom minska antalet riskabla valutaspekulationer. Detta, tillsammans med en ökad beskattning av den finansiella sektorn, minskar lönsamheten från finansiell spekulation. Detta kan bidra till en minskad privat skuldsättning, vilket skulle göra hushållen mindre sårbara vid konjunktursvängningar.

3.2 Hållbarhet

Tillväxt är avgörande för att upprätthålla en stabil och välmående ekonomi, men ur ett hållbarhetsperspektiv är det viktigt att öka medvetenheten om vilken typ av tillväxt vi främjar. Social och ekologisk hållbarhet bör sättas främst. För att kunna uppnå en hållbar grön tillväxt behöver vi separera immateriell konsumtion från den materiella i allmänhetens syn på ekonomisk utveckling. Genom att styra incitament mot att konsumera immateriellt kan vi minska miljö- och klimatpåverkan och samtidigt främja landets tillväxt.

Det socialdemokratiska studentförbundet anser att intäkterna från utvinning av olika slags naturresurser behöver förvaltas ansvarsfullt. Det är av stor vikt att intäkter från aktiviteter som medför lokal miljöförstöring inte försvinner iväg till utländska bolag, utan kommer Sverige och framförallt den aktuella regionen till del. För att garantera detta föreslår vi att en statlig investeringsbank upprättas. En sådan skulle bidra till intergenerationell rättvisa genom att öka sparandet för framtida generationer i och med att icke-förnybara resurser uttöms, stabilisera ekonomin för nutida generationer och

möjliggöra investeringar i strategisk utveckling. Detta kan i sin tur främja en hållbar ekonomisk utveckling.

De samhällsekonomiska modeller som idag ligger till grund för det offentliga investeringsbeslut tar inte tillräcklig hänsyn till hållbarhetsaspekter och långsiktighet. Vikten av kostnadseffektivitet överdrivs och motverkar arbetet att nå övergripande ekonomiska, sociala och ekologiska samhällsmål. Förutsättningarna för ett hållbart samhälle där aktörer i samhället har möjlighet att ta del av förnyelsebar energi, gröna transportlösningar och långsiktiga perspektiv är av stor vikt för att premiera investeringar i viktig infrastruktur. Att finanspolitikens beslutsunderlag utformas i syfte att nå dessa övergripande målsättningar är avgörande för framtida generationers välbefinnande.

3.3 Penningpolitik

Riksbanken ska verka för en låg och stabil inflation, samt uppfyllandet av målen för den allmänna ekonomiska politiken, vilket innebär bland annat en hög sysselsättning. Idag har dessvärre inflationsmålet i praktiken helt överordnats som målsättning för den ekonomiska politiken, vilket har påverkat sysselsättningsgraden och ekonomin som helhet negativt. Socialdemokratiska studentförbundet anser därför att Riksbankens åter bör underställas den demokratiska kontrollen av riksdagen.

Ansvarsfördelningen mellan riksdagen och Riksbanken bör förtydligas på så sätt att beslutandemakten i att precisera inflations- och sysselsättningsmålet ska ligga hos riksdagen, medan Riksbankens uppdrag som självständig myndighet ska vara att uppnå de demokratiskt beslutade och preciserade målen för penningpolitiken. Samtidigt måste ett robust ramverk förhindra att ett populistiskt styre bedriver kortsiktig och oansvarig penningpolitik för att vinna röster.

Att återta kontrollen över penningpolitiken medför att de folkvalda måste ta ett större ansvar för prisstabiliteten. Det senaste årets inflationsbekämpning har visat på bristerna i att separera finans- och penningpolitiska beslutsfattare från varandra. En bristande samordning mellan den ekonomiska politikens grenar medför att inflationsbekämpningen reduceras till användningen av styrräntan, vilket är ett alltför oprecist verktyg för att hantera den inflation som drabbat Sverige.

3.4 Skatter

Skatter är grundpelaren i ett solidariskt samhälle där principen av var och en efter förmåga - åt var och en efter behov - ska definiera dess utformning. Genom gemensam finansiering blir välfärden billigare och kan omfatta fler människor. Av det skälet

förespråkar det socialdemokratiska studentförbundet ett likformigt och progressivt skattesystem.

Målet för skattesystemet måste vara att minska klyftorna, och säkerställa att alla medborgare kan garanteras den välfärd de har rätt till. För låga generella statsbidrag till kommunal och regional välfärd har lett till att kommun- och regionskattesatser har ökat över tid, särskilt på glesbygd. Samtidigt som arbetare har fått högre skatt och sämre service, har kapitalinkomsterna för den ekonomiska eliten kraftigt ökat. För att åstadkomma ett rättvist skattesystem behöver skattebördan förflyttas från platta inkomstskatter på arbete till progressiv kapitalbeskattning, genom införandet av exempelvis fastighets-, markvärdes-, förmögenhets- och arvsskatt. Dessutom behöver värnskatten återinföras och jobbskatteavdragen reformeras, då de i sin nuvarande utformning gynnar hög- och medelinkomsttagare på bekostnad av låginkomsttagare. En ännu brantare avtrappning bör införas samtidigt som fler med lägre inkomster bör få större rätt till avdrag. På så vis hamnar skattelättnaden i större utsträckning på de som faktiskt behöver den. Av samma anledning bör den bortre gränsen för grundavdraget tas bort. På sikt finns det dock skäl att överväga ett totalt avskaffande av jobbskatteavdraget. För att minska skattesmitning bör samtidigt en exitskatt och transaktionsskatt på EU-nivå inrättas.

Slutligen bör skatterabatter som ränte-, ROT- och RUT-avdraget avskaffas, då de framförallt gynnar höginkomsttagare. 3:12-reglerna bidrar i sin nuvarande utformning till ökad ojämlikhet i Sverige och urholkar det svenska skattesystemets legitimitet då det möjliggör inkomstomvandling. Genom att slopa det duala beskattningssystemet kan dessa avarter i det svenska skattesystemet korrigeras, och välfärdens finansiering säkerställs.

4. Klimat och miljö

Klimatkrisen är vår tids största utmaning. Ett ansvarsfullt hushållande av jordens resurser är avgörande för mänsklighetens framtid. Vår tids kamp är att tillgodose dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov.

En omställning innebär att dagens produktions- och konsumtionsmönster radikalt omdanas. Grundläggande i samhällets omställning är en jämlik resursfördelning och ett gemensamt utformande av samhället så att mänskligheten ska kunna leva hållbart, i frihet, och människovärdigt. Kapitalismen som styrande ekonomiskt system är socialt eller ekologiskt ohållbart. Marknadskrafterna ska därför tämjas till att verka för - och inte mot - den gröna omställningen med det slutgiltiga målet att kapitalismen ska avskaffas och således införa det socialdemokratiska samhället.

En människa är bara så hållbar som systemet den lever i tillåter. Därför ska systemet angripas, inte den enskilda människan. Samhällets omställning kan inte förverkligas inom ramen av konsumentmakt eller andra individuella val, som starkt påverkas av individens socioekonomiska kapital. Kollektiva problem har endast kollektiva lösningar. Därför ligger ansvaret för att skapa ett hållbart samhälle hos de folkvalda församlingarna, som kan lagstifta och sätta krav på kapitalägarna. Regelverk och ekonomiska styrmedel är metoderna som möjliggör samhällets omställning. Sverige ska därför driva på i EU-förhandlingar för att sätta upp ambitiösa och ekonomiskt bindande hållbarhetsmål.

Världen behöver en globalt samlande kraft för att driva utvecklingen till ett grönare samhälle. Sociala och ekologiska värden ska ingå som viktiga delar i den globala politiken, vilket utmanar dagens ekonomisk-politiska paradig. Ett aktivt arbete lokalt, nationellt och internationellt krävs för att nå ett hållbart samhälle. Beslut som försämrar möjligheterna att uppnå hållbarhet är därmed inte förenliga med våra värderingar. Denna solidaritet gäller globalt, med nuvarande och kommande generationer.

En av socialdemokratins styrkor, och en nödvändig förutsättning för att bygga det hållbara samhället, är att rusta människor för förändring. En rättvis omställning kräver ett förenande av miljömässig, social och ekonomisk utveckling. Socialdemokratin har en unik ideologisk kapacitet att genom en grön industrialisering och facklig-politisk samverkan åstadkomma en holistisk och hållbar omdaning av samhället.

4.1 Den gröna industrialiseringen

En omställning av samhället medför en omställning av ekonomin. Aktörers ansvar för samhällets omställning ska vara i proportion till aktörernas utsläpp av växthusgaser. Korrelationen mellan överkonsumtion möjliggjord av rikedom och utsläpp av växthusgas är klimatkrisens kärnproblematik. Omställningen ska inte ske på bekostnad av de som har det sämst ställt. En omställning av samhället innebär en omställning av ekonomin. Aktörers ansvar för samhällets omställning ska vara i proportion till deras utsläpp av växthusgaser. Rikedom och överkonsumtion har orsakat utsläppen av växthusgaser. Omställningen ska därför inte ske bekostnad av de länder och människor som har det sämst ställt. Därför ska de förmögna länderna och kapitalägarna, som idag står för merparten av utsläppen av växthusgaser, ta det största ansvaret. Sverige måste reducera sina växthusgasutsläpp med 70 procent innan år 2035.

Vägen till det hållbara samhället innebär stora möjligheter för nya innovationer, fler trygga och anständiga jobb, och ökad livskvalitet. Tillväxt, välfärd och klimatomställning är inte bara förenliga med varandra, utan även varandras förutsättningar. Såväl kapitalägarna som offentlig sektor måste driva på omställningen genom att investera i grön infrastruktur och förnybar energi. För att hantera klimatkrisen och förlusten av den biologiska mångfalden måste vi sätta upp ambitiösa mål som är ekonomiskt bindande både på hemmaplan och utomlands. Om företag i Sverige bryter mot hållbarhetskraven ska de betala böter. Vi vill också verka för ett EU:s utsläppsmål blir ekonomiskt bindande. Klimatpolitik kan inte längre vara tomma ord och brutna löften.

Kapitalets intressen ska rätta sig efter samhällets behov – inte tvärtom. Därför måste företagen kompensera ekonomiskt för sitt klimatavtryck. För att uppnå detta behöver Sverige införa en progressiv skatt på växthusgasutsläpp. Skatten kommer att ge företag med hållbar produktion en konkurrensfördel och på sikt slå ut utsläppsintensiva verksamheter. Dessutom ska ekocid - storskalig miljöförstöring - införas som ett internationellt brott inom Romstadgan i den internationella brottsmålsdomstolen i Haag.

En nationell grön fond som aktivt finansierar omställningsprojekt, speciellt inom industri- och energisektorerna, ska etableras. Fonden ska bidra till den kapitalbildning som behövs för modernisering och omstrukturering av svensk industri. Vi ser också potentialen i att inrätta en grön investeringsbank, vilken skulle finansiera hållbara innovationer och projekt runt om i landet.

4.2 Omställning, energiproduktion och beredskap

Den offentliga konsumtionen utgör en stor del av Sveriges och världens ekonomi. Av den anledningen måste det offentliga vara ett föredöme genom att leda omställningen till ett hållbart samhälle. Politiskt inflytande i offentligt ägda bolag och andra verksamheter ska användas för att påskynda omställningen genom långsiktiga investeringar som främjar hållbarhet. För att nå en hållbar konsumtion är det även viktigt att det offentliga blir en större del av samhällets totala konsumtion, då det offentliga kan styras mot en effektivare fördelning av jordens resurser.

Det svenska stamnätet ska upprustas för att möjliggöra ett diversifierat elsystem och produktion i hela Sverige. Förnybar energi är fundamentet för den gröna omställningen. Inom ramen för grön industrialisering bör vår vision vara att Sverige uppnår 100 procent fossilfri energiproduktion till 2040. För att på riktigt uppnå detta kan Sverige heller inte importera fossil energi från andra länder. Ytterligare är det viktigt att återupprätta och bevara Kärnavfallsrådet och statliga medel till MKG (Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning)

Klimatrisen leder till irreversibla förändringar, kraftigare vädersvängningar och extremväder. Det ekonomiska stödet till det offentligas anpassningsåtgärder till extremväder och drastiskt förändrade väderförhållanden måste därmed utökas för att kunna hantera klimatrisens konsekvenser. All infrastruktur, inklusive transport och bostäder, måste klimatanpassas.

Samhällets omställning och värnandet av den biologiska mångfalden är en angelägenhet för den nationella säkerheten. Vi måste bevara nyckelbiotoper, återställa våtmarkerna och andra kolsänkor. Genom att utöka det ekonomiska stödet till jordbrukare och skogsägare att producera ekosystemtjänster kan vi säkerställa en levande landsbygd där ekologisk och social hållbarhet går hand i hand med lönsamhet.

Vi måste också bedriva hållbart skogsbruk. Kalhyggen kan inte längre vara norm. Det är förödande för vår biologiska mångfald och dessutom ekonomiskt olönsamma i ett längre tidsperspektiv. Genom att binda mer kol i skog, mark och hav kan klimatrisens effekter dämpas. Vi behöver även främja naturbetesmarker, skydda ålgräsängar och införa ett generellt förbud mot bottentrålning. Vi måste genomgående tillämpa försiktighetsprincipen och se till att den som förorenar betalar med inkomstanpassade böter. Dessutom bör Sverige återinföra skatten på handelsgödsel och införa en differentierad skatt på bekämpningsmedel, där de mest skadliga medlen blir dyrast.

4.3 Klimatneutral offentlig sektor

Staten ska inneha det yttersta ansvaret för att säkra den gröna omställningens förverkligande i den offentliga sektorn. Däribland genom att stötta kommunerna med kompetens, likvida medel och tjänster för att tillhandahålla kunskap, kommunikation och uppföljning. Dessutom ska klimatkrav införas i samhällsplanering och vid offentlig upphandling.

5. Kultur och fritid

Tillgången till kultur och fritid har under vårt samhälles historia varit en klassfråga. De med pengar och makt har i alla tider haft tillgång till kulturella institutioner och frihet att förvalta sin tid. Samtidigt har stora delar av samhället hållits utanför både de kulturella finrummen och möjligheterna att förkovra sig i det en själv önskar. Att begränsa någon utifrån dess klass går stick i stäv med den demokratiska socialismen. Det är väsentligt att tillgången till kultur och fritid finns i hela landet. Särskilt eftersom ett levande kulturliv där människor kan känna ägandeskap och delaktighet i landets gemensamma berättelse är en förutsättning för demokratin.

För att utveckla och försvara kulturen krävs det åtgärder från det allmänna. Dessa åtgärder ska på inget sätt styra konstens innehåll eller budskap utan bör endast agera som en garant för dess fortsatta möjlighet att verka. Kulturens oberoende får aldrig tas för givet.

Frihet att förvalta sin tid är kopplat både till fysiskt och psykiskt välmående för individen och leder till en välmående befolkning. Fritiden ska få förvaltas av varje enskild medborgare och är viktig för att möjliggöra utveckling och självförverkligande.

5.1 Den fria konsten

Ett levande och fritt skapande av alla former av konst är avgörande för att bevara en demokratisk tillgång till kultur, oavsett vilken form kulturyttringar har. Oavsett rådande hegemoni, marknadskrafter eller politiskt styre ska konsten få uttrycka och finnas fritt. Lönsamhetskrav och politisk konformitet får aldrig bli ett trångt ramverk för skapandet.

Det socialdemokratiska studentförbundet anser att inträdet till statliga museer bör vara avgiftsfritt. Kulturen ska vara tillgänglig för alla inom Sveriges gränser. Därför bör ytterligare statliga museer byggas utanför, och nuvarande museer decentraliseras från Mälardalen i allmänhet, och Stockholmsregionen i synnerhet. Likaså bör det offentliga ha en aktiv roll i finansieringen av kulturella evenemang och upplevelser.

Det offentliga kulturstödet måste uppmuntra kulturarbetare att verka fritt och tänja på gränserna om de så önskar. Kulturstödet ska sänka tröskeln in till konstens värld och bygga broar mellan konstnärer och vår vardag. För att trygga kulturarbetares framtid vill vi ändra på de rådande villkoren. Projektanställningar och gratisarbete hotar tryggheten för kulturarbetare. Det offentliga behöver gå först i tåget för att trygga kulturarbetarnas arbetsliv. Avtal och rekommendationer av och för kulturarbetare ska följas. Det

offentliga måste se till att konstnärer kompenseras även för ett modernt och digitalt skapande.

5.2 Public service och media

Public service erbjuder en mångsidig och oberoende nyhetsbevakning. Denna samhällsnyttiga funktion spelar en viktig roll för demokratin och behöver värnas. Inte minst i händelse av kris är det av yttersta vikt att det svenska folket kan vända sig till Sveriges Radio, Sveriges Television eller Utbildningsradion för att ta del av saklig information. Det är även av stor vikt att public service fortsatt sänder brett underhållningsinnehåll. Vissa större idrottsevenemang bör enbart få sändas av aktörer som gör sändningarna tillgängliga avgiftsfritt.

Oberoende media är en absolut nödvändighet för vårt demokratiska samhälle. Runt om i världen ser vi hur mediernas frihet hotas av auktoritära stater, en liknande utveckling får aldrig bli fallet i Sverige. Socialdemokratiska studentförbundet motsätter sig alla inskränkningar i journalistikens oberoende.

Media som riktar sig till särintressen eller specifika målgrupper, samt lokalmedia är en essentiell del av det svenska medielandskapet. Dessa är av högsta vikt för att garantera mångfald i mediareportering och för att förhindra rikstäckande mediekonglomerat. Därför behöver ett nytt rättighetsbaserat mediastöd introduceras, som värnar såväl särintressenas media som lokalmedia.

5.3 Barn- och ungdomskultur

Föreningslivet ger möjlighet till en meningsfull fritid för barn och ungdomar och utgör därmed en viktig roll för folkhälsoarbetet. Stödet till dessa bör öka, både i form av finansiering och ökad tillgång till lokaler. Skolbibliotek bör vara en självklarhet för att tillgängliggöra litteratur och kunskap till alla elever.

Kulturskolan har en viktig roll i att tillgängliggöra kulturen för en bredare publik. Denna bör vara fri från vinstkrav och bör fokusera på att erbjuda barn möjligheten att uttrycka sig på nya sätt. Kulturskolan måste också expandera för att kunna erbjudas avgiftsfritt till samtliga ungdomar, inte enbart från resursstarka familjer. Systemet med köpoäng bör ses över så att alla ungdomar har en likvärdig chans att få plats på attraktiva aktiviteter.

Tillgången till trygga platser efter skoldagens slut är idag till stor del socioekonomiskt villkorat. Antalet fritidsgårdar ska byggas ut och göras mer tillgängliga för barn oavsett

bakgrund. Dessa ska vara icke-vinstdrivande och finnas tillgängliga för ungdomar utan kostnad.

5.4 Föreningsliv och folkrörelse

Föreningslivet har spelat en avgörande roll i vårt lands demokratiseringsprocess. Folkrörelser har samlat miljoner människor och lärt ut demokratins grunder. Genom historien har folkrörelser försäkrat folket rätten till sin egen berättelse. Därigenom har de kunnat införlivas i landets gemensamma berättelse, som annars hade präglats av de privilegierade grupperas historieskrivning.

Folkrörelser är viktiga aktörer i arbetet med att uppmärksamma samhällsproblem, men också i att hitta nya lösningar. Folkrörelser är en arena för kommunikation mellan föreningarnas medlemmar och samhället, som är viktiga i arbetet med att skapa trygghet, gemenskap och förtroende för samhället - grundbultar för vår demokrati.

Det är det offentliga roll att se till att ideella föreningar har de förutsättningar som krävs för att bedriva sin verksamhet. Idag vittnar flera föreningar om materiella begränsningar i form av lokalbrist och ekonomiska svårigheter. Folkrörelsers finansiering genom till exempel lotterier behöver värnas. Det offentliga bör rikta särskilda satsningar för att stärka föreningslivet. På så vis upprätthåller vi tilliten i det svenska samhället.

5.5 Idrott

I ett allt mer stillasittande samhälle spelar idrott en viktig roll i folkhälsoarbetet. Möjliggörandet av ökad motion bör vara högt prioriterad hos politiker. Möjligheten att idrotta påverkas av många olika faktorer såsom klass, funktionsvariation och kön. Anläggningar för spontan- och föreningsidrott är väldigt viktiga för att stimulera både barn och vuxna att röra på sig. Att dessa ska vara i gott skick, billiga och tillgängliga för alla bör vara en självklarhet. Dessutom ska fritidsbanker som lånar ut idrottsutrustning finnas tillgängligt över hela landet.

Idrottsrörelsen i Sverige har en rik historia av att samla människor och lära ut demokratins grundvalar. Denna uppgift är idag viktigare än någonsin. Det är ofta i dessa sammanhang som människor från olika klasser, med olika etniciteter och i olika åldrar möts. När människor med olika bakgrund träffas och utbyter erfarenheter utmanas stereotyper och fördomar. Enligt de principer om den fria konsten ska även idrottsrörelsen vara fri från politisk klåfingrighet. Föreningsdemokratin inom den svenska idrottsrörelsen måste värnas, socialdemokratiska studentförbundet ser positivt på 51 %-regeln som försäkrar att medlemmar ska ha kontroll över verksamheten i

föreningarnas bolag Medlemskap i idrottsföreningar ska ske på eget bevåg och inte marknadsieras. Ekonomiskt bistånd ska ges av staten till idrotten utefter samhällsnytta och med ett jämlikhetsperspektiv.

6. Välfärden och det starka samhället

Den svenska välfärden är en del av den sociala demokratin. Den sociala demokratin var och är för socialdemokratin ett angreppssätt att uppnå mer jämlika relationer i den kapitalistiska värld som förtrycker människan. Välfärden bör ge varje samhällsmedborgare lika möjligheter att leva ett fullgott liv oavsett personens bakgrund.

Det är socialdemokratins uppgift att fördela samhällets resurser rättvist, och det gemensamt skapade välståndet ska användas i syfte att förbättra livet för alla medlemmar i det breda löntagarkollektivet. Detta genom att tillgodose kollektiva nyttigheter, såsom sjukvård, socialförsäkringar och bostäder. Satsningar på välfärden är investeringar i mänskliga resurser för att samhället och dess medborgare ska nå sin fulla potential.

Välfärden ger nyttigheter, men ställer samtidigt krav på välfärdssamhällets deltagare. Välfärdsstaten är en socialdemokratisk väg till att realisera principen av var och en efter förmåga, åt var och en efter behov. Den solidariska välfärdsstaten är således det mest synliga exemplet på socialdemokrati i praktiken med dess mål av att frigöra människan. Frihet för individen genom trygghet från det kollektiva.

6.1 Verksamhet, styrning och finansiering

Uppfyllandet av välfärdens ändamål ställer också en rad förpliktelser till samhällets beslutsfattare. Givet att Sverige är en enhetsstat har staten det yttersta ansvaret att fatta rätt beslut kring den komplexa välfärdsorganisationen. Idag står denna välfärd inför en mångfacetterad problembild. Mot bakgrund av detta ställer det socialdemokratiska studentförbundet följande villkor kring verksamhet, styrning och finansiering.

För det första ska välfärden omfatta alla, oavsett inkomst och geografisk hemvist. Staten har således ett undantagslöst ansvar att bidra till den solidariska välfärdsstatens långsiktiga funktion och närvaro över hela landet. Den otillräckliga statliga finansieringen av kommunerna måste åtgärdas, i synnerhet med tanke på kommunernas demografiska utveckling. Stora utmaningar finns dessutom i att tillgodose tillräckligt med personal, särskilt i anslutning till de platser som är föremål för storskaliga gröna industrietableringar. Finansieringen måste säkras genom indexering av generella statsbidrag till kommuner och regioner.

För det andra ska välfärden vara under demokratisk kontroll. De demokratiskt valda politikerna har det yttersta ansvaret att tillgodose jämlik välfärd. Denna princip står i klar motsättning mot dagens system, som tillåter vinstdrivande aktiebolag att tillhandahålla skattefinansierade välfärdstjänster. Valfrihet får inte ske på bekostnad av en jämlik välfärd. Det socialdemokratiska studentförbundet vill därför på sikt se en välfärd som primärt drivs av offentliga aktörer. Alla aktörer inom välfärden ska följa samma regelverk beträffande bemanning, kvalitet och offentlighetsprincipen. Den som bedriver välfärdsverksamhet ska inte kunna välja bort elever, patienter eller brukare. Välfärden bör övergå i demokratisk kontroll. Detta bör genomföras noggrant via utredning som fastslår juridiska tillvägagångssätt. En effektiv process av sådant slag förutsätter i sin tur strukturer som kartlägger, analyserar och offentliggör lobbyism och andra påverkansförsök.

För det tredje måste även välfärdens styrning utgå ifrån ändamålet att välfärd ska fördelas efter behov. Välfärden ska inte vara en marknad, och ska därför inte styras som en. Denna princip står i strid mot företagsekonomiska styrningslogiker såsom New Public Management. Styrdokument och effektivitetsplaner tar ifrån de professionella yrkesutövarna inom välfärden rätten att utföra kvalificerat och rättssäkert arbete. Mål- och resultatstyrning ska därför ersättas med lag- och ändamålsstyrning, i vilket målet om välfärd efter behov upphöjs till att bli överordnat inom välfärdens verksamhet. Ett annat hinder för att välfärdens styrning ska ske i enlighet med uppsatta mål är fragmenteringen i ansvarsfördelningen. Det förhindrar effektivt resursutnyttjande och möjligheterna för ansvarsutkrävande. Ansvarsuppdelningen mellan olika aktörer i välfärdssektorn har lett till en fragmentisering av välfärden. En större utredning som undersöker hur problemen kan åtgärdas bör tillsättas. Sverige måste också återta den demokratiska kontrollen över välfärdssektorn.

6.2 Utbildning

Rätten till utbildning är en förutsättning för att alla ska kunna delta i det fria demokratiska samhällslivet. Skolan har både ett demokrati- och ett kunskapsuppdrag. Den bör vara en plats där människor med olika bakgrund möts. Utbildningskedjan - ända från förskolan till högskolan - har ett kompensatoriskt uppdrag och ska motverka klassamhället genom att bidra till att ge människor lika möjligheter oavsett livssituation och bakgrund. Det socialdemokratiska studentförbundet vill se obligatorisk förskola från två års ålder och en utvidgning av skolplikten för att även gälla gymnasieutbildning.

6.2.1 Grund- och gymnasieskolan

Alla ska erbjudas en likvärdig och god utbildning oavsett bostadsort, bakgrund eller förutsättningar. Idag finns en stor variation i kvalitet mellan olika skolor. Det socialdemokratiska studentförbundet anser att skolan ska få ett statligt huvudmannaskap.

Det fria skolvalet har lett till ökad segregation med stark social snedrekrytering till grundskola och gymnasium. Systemet är inte förenligt med målet om en likvärdig utbildning, och måste därför reformeras. Marknadsskolan måste också förbjudas - våra skattepengar ska inte gå till vinst åt privata aktörer.

För att uppnå sitt kunskapsuppdrag måste den offentliga skolan anpassas efter elevers behov. Det behövs beprövade pedagogiska former och utbildningsmetoder i skolan så att varje elevs behov ska kunna mötas. Anpassad grund- och gymnasieskola är i behov av utveckling. Alla elever ska ha rätt till det stöd som möjliggör en skolgång.

Det socialdemokratiska studentförbundets vision är att betyg ska bidra till att förbättra skolgången och underkänt betyg i grundskolan ska avskaffas. Denna förändring skall baseras på bevisat fungerande metoder. Vad gäller rättning av nationella proven behövs central rättning för att uppnå en rättvis och likvärdig bedömning. Gymnasieskolan ska vara obligatorisk. Den ökande uppdelningen mellan studieförberedande och yrkesförberedande program är allvarlig - alla gymnasieprogram ska vara högskoleförberedande. Med det sagt är det viktigt att betona vikten av efterfrågade yrkesprogram till samhället i dess helhet, en investering i fler yrkesprogram innebär ett samhälle som klarar av sina egna behov.

6.2.2 Högre utbildning

Den högre utbildningen har en avgörande roll i utvecklingen mot ett jämlikt samhälle. Kunskap ger makt och alla människor måste därför ha rätt till samhällets samlade kunskap. Samhället måste se till att denna kunskap förmedlas jämlikt. Bildning och utbildning leder oss till kunskap som ger oss möjlighet att syna och förändra de maktstrukturer - sprungna ur kapitalismen och patriarkatet - som påverkar våra liv. Därmed bör den högre utbildningen finnas tillgänglig i hela landet och den akademiska friheten samt rätten till studentinflytande ska värnas.

Folkhögskolan, som även har sina rötter i arbetarrörelsen, har en viktig betydelse för att tillgängliggöra utbildning för fler människor i hela landet. Studentförbundet skall aktivt försvara folkhögskolans nuvarande form, dess studenter och betona vikten av en stark

folkhögskola i samhället. Detta gäller särskilt när högerkrafter hotar att lägga ned folkhögskolan som utbildningsform¹.

6.3 Bostäder och samhällsplanering

Alla har rätt till en bostad. Bostaden är central för att skapa jämlika förutsättningar och för människor att delta i samhällslivet. Att ha tillgång till en bostad är en av grunderna för en fungerande demokrati där människan är delaktig i samhället och dess utveckling.

Allmännyttan ska utifrån behov bygga fler bostäder och utförsäljningarna av de allmännyttiga bostadsbestånden ska stoppas. Allmännyttans vinstkrav ska bort. Även utförsäljningar av kommunala verksamhetslokaler till förmån för privat uthyrningsverksamhet är att betrakta som slösaktig förvaltning av skattepengarna. För att underlätta utbyggnaden av det allmännyttiga bostadsbeståndet behöver en nationell plan och ansvarsfördelning upprättas. Staten ska ges möjligheten att utdela sanktioner mot kommuner som inte uppfyller sin del i den nationella bostadsplanen. Målet ska alltid vara att skapa en blandad bebyggelse av hyresrätter, bostadsrätter och äganderätter, i form av såväl lägenhetskomples som småhusområden. Det ökar integrationen, skapar inkluderande offentliga miljöer och i slutändan ett mer solidariskt samhälle.

Samhällsplaneringen som kommer med att bygga fler bostäder ska samhället gemensamt ansvara för. I varje steg måste kommunerna vara delaktiga i planeringen, inte bara för att uppnå målet att bosätta alla idag, utan även för klimatet, framtiden och samhällsgemenskapen. Kvarter och samhällen är inte bara platser vi bor på utan är platser vi lever i. Det innebär att infrastrukturen måste leva upp till en högre standard. Likaså bör politiken beakta städernas och byggnadernas estetik. Kvarterstaden ska därför vara norm i hela landet.

Naturområden i närheten av bostadsområden måste värnas. Bristande klimatanpassning eller för liten tillgång till samhällsviktiga funktioner ska inte uppstå i planeringsfasen. En sådan miss är slöseri med skattepengar. Områden ska vara välplanerade och integrerade, där kollektivtrafiken ska möjliggöra för arbetspendling.

Till följd av nyliberaliseringen av samhället och decennier av avregleringar är det idag flertalet orter där invånarnas samhällsservice är kraftigt begränsad. Centralt för samhällsplaneringen är därför att se till att garantera tillgången till grundläggande samhällsservice. Ett sätt att garantera tillgången till exempelvis apotek, bilprovning och postväsendet är att förstatliga verksamheterna.

¹ *Det socialdemokratiska studentförbundets åsikter om den högre utbildningen utvecklas vidare i det studentpolitiska programmet.*

Infrastruktursatsningar i städer bör syfta till att gång, cykel och kollektivtrafik ska vara norm, samtidigt som biltransport ska betraktas som ett undantag. För att inte utelämna landsbygden, som oftast är bilberoende, bör staten i samverkan med Sveriges regioner driva en aktivare utbyggnad av laddinfrastruktur. En solidarisk finansiering och utbyggnad av kollektivtrafiken skapar förutsättningarna för ett ökat kollektivt resande genom att göra kollektivtrafiken tillgänglig för alla. Dessutom bör samhället planeras så att långa transporter i möjligaste mån undviks.

6.4 Socialförsäkringar

Socialförsäkringssystemet är en grundbult i den svenska välfärden. Socialförsäkringarna bygger på en idé om omfördelning och om inkomstbortfallsprincipen. De ska vara generella och möjliggöra alla människors självständighet och delaktighet i samhället.

Idag finns det risk att inkomstbortfallsprincipen hotas vid låga försäkringstak. Det försämrade inkomstskyddet innebär att människor söker sig till privata försäkringar, vilket i sin tur hotar generaliteten i socialförsäkringarna. En stor del av försäkringssystemen baseras idag på löntagares behov och rättigheter. I detta uppstår problem för grupper i samhället som står utanför den traditionella arbetsmarknaden. Socialförsäkringssystemet måste även ge ett fullgott och allmänt skydd för dessa grupper. Dessutom måste socialförsäkringarna vara indexerade mot konsumentprisindex.

För att stärka kvinnors position på arbetsmarknaden och minska löneskillnaderna mellan könen ska föräldraförsäkringen individualiseras. Det är en av de viktigaste reformerna för en jämställd arbetsmarknad samtidigt som den motverkar konservativa könsstereotypa föreställningar om föräldrskapet.

6.5 Jämlik hälsa

Förutsättningarna för en god fysisk och psykisk hälsa ser idag olika ut runtom i landet. Socioekonomiskt svaga grupper får generellt sett en sämre vård än socioekonomiskt starka grupper och befolkningen i glesbygden har sämre möjligheter till god vård än befolkningen i storstäderna.

Privatiseringen av hälso- och sjukvården bidrar till dessa skillnader genom att företag strategiskt väljer att placera sina vårdinrättningar i tätbefolkade områden med en relativt friskare befolkning. Principen om behovsstyrd vård knuffas undan till förmån för vinstintresset. Det offentliga behöver därför återta kontrollen över planeringen av

vårdutbudet genom att förbjuda vinstdrivande vårdbolag. Gräddfiler i vården måste aktivt motverkas, ingen ska ha möjlighet att köpa sig före i kön genom en privat sjukvårdsförsäkring.

Privatägda apotek följer samma logik, och väljer bort glesbygden till förmån för de mer lönsamma storstäderna. I stället för en ökad spridning av aktörer medförde avregleringen att apoteksmarknaden domineras av ett fåtal företagsjättar. Dessutom medför vinstjakten att skönhetsprodukter och livsmedel prioriteras framför livsviktiga läkemedel, vilket förvärras av att det saknas lagstiftning som säkerställer att apoteken tillhandahåller specifika läkemedel. Inte minst i kristider spelar en geografisk spridning av apoteken - och tillgången på receptbelagda läkemedel - en nyckelroll. För att alla runt om i landet ska ha samma trygga förutsättningar att få ta del av sina läkemedel krävs det att apoteken återförstatligas.

Vård måste ges efter behov. Kapacitetsbrist, privata sjukvårdsförsäkringar, vinstdrivande nätläkarverksamhet som riktar in sig på patienter med enkla vårdbehov och försämrat stöd för patienter med svaga svenskkunskaper är några av de utmaningar som vi idag står inför. Dessa faktorer riskerar att tränga undan svårt sjuka patienter med komplexa vårdbehov, vilket är ett problem som behöver tas på största allvar.

Långa väntetider är ett stort problem i vården, inte minst inom specialistvården. Vi behöver därför se över organiseringen av vården och hitta nya lösningar för att korta köerna och därmed bidra till en mer jämlik vård. Ska skillnaderna i hälsa baserat på klass och kön minska, behöver primärvården byggas ut. Könsbekräftande vård för transpersoner ska finnas tillgänglig i hela landet. Transkompetensen bland vårdpersonal måste öka för att tillgodose transpersoners behov av vård, både inom könsbekräftande vård och psykiatri. Dessutom bör tandvård och åtgärder mot synfel ingå i sjukförsäkringen.

Hälsa är en fråga om klass, men likväl om kön, då män generellt får bättre vård än kvinnor. Forskning och samhälle utgår från mannen som norm där kvinnors ohälsa nedprioriteras. Därför behöver samhället utveckla forskningen om sjukdomar som framförallt drabbar kvinnor. Vi vill se ökade satsningar på reproduktiv hälsa och avgiftsfria preventivmedel. Dagens abortlagstiftning måste värnas och utvecklas.

För en mer jämlik hälsa behöver inriktningen mot förebyggande, hälsofrämjande och uppsökande folkhälsoarbete stärkas. Förutsättningarna att delta i fysiska aktiviteter är starkt kopplade till socioekonomi. Därför måste samhällsplaneringen och tillgången till gratis motion förbättras. Genom att åstadkomma mer jämlika levnadsvillkor kan vi möjliggöra en jämlik hälsa.

Grundläggande för välfärdssamhället är att den som behöver ska ha rätt till social omsorg. Personlig assistans möjliggör ett självständigt och rikt liv för personer med funktionsnedsättning. Rätten till assistans bör innefatta fler än den gör idag och det måste finnas möjlighet till individuella lösningar för assistans såväl på fritiden som i arbetet.

Alla ska ha rätt till en trygg ålderdom. Omsorgen ska utgå från individens materiella, fysiska och sociala behov och förutsättningar. Vi anser att äldres rättigheter att välja typ av omsorg och serviceinsatser ska stärkas.

6.6 Civilt försvar och beredskap

Civilt försvar består av myndigheter, kommuner, regioner, företag, organisationer och privatpersoner. Detta tar sin utgångspunkt i samhällets krisberedskap och syftar till att inför och under höjd beredskap och under krig värna befolkningen, säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna samt bidra till Försvarsmaktens förmåga att möta ett väpnat angrepp. I detta är allmän värnplikt, allmän civilplikt och allmän tjänsteplikt av högsta vikt

Beredskap inför olika former av kriser hör till det starka samhällets kärnuppgifter. I takt med att omvärlden blivit en allt mer orolig plats har världens länder rustat upp sitt militära försvar, men minst lika viktigt är emellertid att övriga samhället kan hållas i funktion i kris. Historiska avregleringar och privatiseringar av svensk infrastruktur och väsentliga samhällstjänster som post, telenät och järnväg har orsakat stora säkerhets- och försvarsrelaterade utmaningar för Sveriges förmåga att upprätthålla en god beredskap. Situationen kräver en gedigen uppgörelse med *Just-in-Time*-paradigmet, och i viss mån en övergång till *Just-in-Case*-produktion - det vill säga storskalig produktion av vissa strategiska varor för lagerhållning. Till exempel kan detta appliceras på organiseringen av det svenska apoteksväsendet där geografiskt spridd lagerhållning av medicin blir av central betydelse för ett framtida förstatligt apotek.

Kommuner och regioner måste få mer resurser för att säkerställa de basala behoven för människor under kris och krig. Det krävs större satsningar för att bygga upp förmågan att både upprätthålla samhällsviktiga funktioner och att förse befolkningen med de varor och tjänster som krävs för att upprätthålla liv och hälsa.

En annan viktig fråga i uppförandet av ett svenskt civilförsvar är att säkra tillgången på livsmedel samt att säkra de långsiktiga förutsättningarna för livsmedelsproduktion. De intressekonflikter gällande markanvändningen som finns, där livsmedelsproduktion ställs mot biologisk mångfald, måste tas i beaktning.

Det socialdemokratiska studentförbundet ser den långsiktiga livsmedelsförsörjningen som fundamental för ett livskraftigt grönt folkhem, vilket implicerar behovet av en statlig strategisk markanvändningspolitik. Bland annat ska denna innefatta att bördig jordbruksmark på kommunala ägor pekas ut som ett riksintresse. I de fall där bevarande av högvärdig jordbruksmark ställs i konflikt mot till exempel kommunal bostadsbebyggelse bör det gemensamma civilförsvarets långsiktiga funktion värderas på ett proportionerligt sätt.

I och med den förhastade nedrustningen av svenska försvaret, har tillgången till skyddsrum bortprioriteras. Detta är problematiskt utifrån det förändrade världsläget och därför behöver folks närhet och tillgång till skyddsrum säkras.

6.7 Pensioner

Alla ska ha rätt till en trygg ålderdom och en fullgod pension. Det nuvarande svenska pensionssystemet bygger dessvärre på att arbetare och tjänstemän kan arbeta lika långt upp i åren, samt att män och kvinnor har ett jämlikt liv. Verkligheten ser annorlunda ut. Kvinnor har i genomsnitt lägre lön än män, arbetar oftare ofrivilligt deltid och tar ut en majoritet av föräldraförsäkringen. På grund av fysiskt påfrestande arbetsuppgifter kan arbetare sällan förvärvsarbeta lika länge som tjänstemän. Samtliga faktorer påverkar pensionen, där arbetare, kvinnor och människor med utländsk bakgrund systematiskt missgynnas. Andra grupper i samhället som riskerar låg pension är exempelvis de som varit långtidssjukskrivna eller flyttat till Sverige i vuxen ålder. En förändring av dagens pensionssystem är därför nödvändig, med en höjd statlig inkomstpension och en differentierad pensionsålder.

En stor andel av befolkningen har låga kunskaper om både pensionssystemet och sina egna pensioner. Dagens pensionssystem ställer höga krav på medvetna val, och en låg kunskapsnivå ger därmed sämre förutsättningar att förbereda sig inför sin pension på ett bra sätt. Därmed riskerar gapen mellan pensionärer att öka. Möjligheterna för individer att förbättra sin kunskap försvåras dessutom av komplexiteten i pensionssystemet. Det socialdemokratiska studentförbundet vill därför avskaffa premiepensionssystemet.

7. Internationell politik

Den rådande ekonomiska världsordningen har varit en drivande faktor i flera av de konflikter som präglar vår samtid. Behovet av en ekonomiskt och socialt hållbar internationell politik som värnar ett starkt internationellt samfund har ökat markant. Det socialdemokratiska studentförbundet förespråkar därför en långsiktig internationell säkerhets- och ekonomisk politik för att fortsatt värna om de mål som tidigare främjats av den militära alliansfriheten och för att möta de geopolitiska utmaningar som Sverige såväl som resten av världen kommer ställas inför under kommande år. Framåt ska Sverige driva en säkerhetspolitik som bidrar till ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet i vår omvärld. Vidare ska Sverige återta ledarrollen i arbetet med att främja jämlikhet, fred, mänskliga rättigheter och jämställdhet inom det internationella samfundet.

7.1 Nedrustning och diplomati

Det socialdemokratiska studentförbundet har tagit ställning emot ett svenskt inträde i NATO. I samband med att Sverige – och således hela Norden – ansluter sig till försvarsalliansen ställs vi dock inför nya förutsättningar som ändrar villkoren för hur en internationell fredsfrämjande politik utformas. För att upprätthålla Sveriges roll som en internationell förespråkare för diplomati, fred, nedrustning och mänskliga rättigheter är det viktigt att bygga förtroende mellan Sverige och hela det internationella samfundet. För att uppnå detta måste Sverige, trots militär allianstillhörighet, förespråka nedrustning, diplomati, informationsutbyte mellan stater, samt värna sin roll som mäklare i internationella konflikter över hela det geopolitiska spektrumet. Det socialdemokratiska studentförbundet vill se ett omfattande svenskt engagemang för nedrustning samt att inga permanenta utländska militärbaser tillåts på svensk mark.

7.2 Vapenexport

Historiskt har en stor del av Sveriges BNP utgjorts av den svenska vapenindustrin: detta i form av utveckling och försäljning av svenska vapensystem till ett flertal länder utan särskilt avseende på demokratisk och social hållbarhet. Sett ur ett globalt perspektiv ligger krigföring och således försäljning av vapensystem i det globala militärindustriella komplexets intresse. Ska Sverige förespråka nedrustning och fredlig konflikthantering i omvärlden måste vapenförsäljningen till utländska aktörer i annat än självförsvarssyfte upphävas helt.

För att ytterligare bygga förtroende inom det internationella samfundet är det viktigt att nedskärningar inom den svenska vapenexporten inte gynnar något särskilt land men sker universellt. På så vis ökar vi vår förmåga att förespråka diplomati och fred över krigföring, samtidigt som vi möjliggör för att lättare divergera finansiering från den utländska exporten av svenska vapensystem till fördel för utveckling av vapenteknik för inhemskt bruk.

Utöver en minskad vapenexport måste Sverige likt Danmark, Finland och Norge förbli kärnvapenfria zoner, samtidigt som vi har ett omfattande inflytande på NATO:s gemensamma kärnvapenstrategi. Det socialdemokratiska studentförbundet driver på för att Sverige ska skriva under FN:s kärnvapenförbud.

7.3 De förenta nationerna

Det globala engagemanget i och för FN behöver öka. Världsorganisationen, inklusive den internationella ansvarsfördelningen, behöver reformeras för att bättre kunna tjäna mänskligheten. Sverige har en lång tradition av en aktiv FN-politik och måste nu ytterligare skärpa den profilen.

Sammansättningen i FN:s säkerhetsrådet bör spegla dagens världsförhållanden bättre. Säkerhetsrådets sammansättning bör reformeras och vetorätten bör avskaffas. Arbetet i rådet bör i högre utsträckning präglas av förhandlingar mellan de deltagande länderna och parterna.

Sverige har en lång tradition av en aktiv FN-politik och att vara världsledande på ungas engagemang i multilaterala samarbeten. Studentförbundet betonar därför vikten av att ytterligare skärpa den profilen genom att vara ledande i arbetet med Agenda 2030 samt säkerställa ungdomars representation i FN-systemets processer.

7.4 Biståndspolitik

Biståndet är i grunden en solidaritetshandling som syftar till att främja demokrati och motverka fattigdom genom hjälp till självhjälp. Biståndet behövs för att vi lever i en ojämlik värld men får aldrig byggas på underordning. I linje med det ska stödet riktas mot hållbara lösningar, skuldavskrivning och satsningar för jämställdhet och jämlikhet. De allra fattigaste och mest utsatta ska prioriteras.

Biståndet ska i huvudsak uppnå utvecklingsmål och motverka korruption. Samtidigt ska bistånd vara skilt från handels- och näringspolitiken samt svenska migrationspolitiska intressen. Vi ska ställa krav på att skattepengar används till dess avsedda syfte och att

det finns god uppföljning samt att internationella överenskommelser, såsom Agenda 2030 och Parisavtalet, följs. Minst en procent av Sveriges BNP ska gå till bistånd. Slutligen måste biståndspolitiken i allt högre grad göras långsiktig och ha mindre fokus på kortsiktig målstyrning.

7.5 Asyl- och flyktingpolitik

Alla stater har ett gemensamt ansvar för världens flyktingar. FN:s flyktingkvoter måste justeras så att varje människa på flykt erbjuds en fristad. EU bör vara föregångare i detta avseende. Det socialdemokratiska studentförbundet anser att permanenta uppehållstillstånd ska vara norm. Det måste utarbetas lagliga och säkra vägar in i EU-området för asylsökande. Flyktingar ska få vistas under hela sin asylprocess i det land där de söker asyl. Den som förföljs eller förtrycks ska ges ett starkt skydd. Även internflyktingar ska omfattas av FN:s flyktingkonvention.

Familjeåterförening för flyktingar ska underlättas och asylprocessen ska ta större hänsyn till barn och ungdomars asylskäl samt allmänna situation. Alla flyktingar, inklusive papperslösa, ska garanteras rätten till vård. Dessutom ska alla barn och unga garanteras rätten till allmän skolgång enligt barnkonventionen.

Idag lever en mycket utsatt grupp i vårt land som i princip saknar rättigheter, nämligen papperslösa. Många gånger verkställs inte ett utvisningsbeslut när diplomatiska förbindelser med mottagarlandet saknas eller landet helt enkelt vägrar att ta emot den utvisningshotade. Resultatet blir att personen i fråga hamnar i en inhuman limbo. En engångsamnesti skulle kunna användas som komplettering när migrationspolitiken brister. Amnestin ska innefatta papperslösa barnfamiljer och individer som inte har gjort sig skyldiga till allvarliga brott och befinner sig i landet vid det tillfället som lagen införs.

7.6 Internationell handelspolitik

Den ekonomiska globaliseringen måste följas av en politisk globalisering där politiska institutioner, fackföreningsrörelsen och nya sociala rörelser kan driva en jämlik utveckling i världen. Anledningen är att vissa frågor som tidigare varit en nationell angelägenhet nu måste hanteras på internationell nivå.

Globaliseringen har på många sätt skapat en maktförskjutning från arbete till kapital. Medan kapitalet kan röra sig snabbt över nationsgränserna är arbetskraften betydligt mer trögrörlig. Den lågutbildade arbetskraften är extra utsatt då företag flyttar till

låglöneländer. En fortsatt ekonomisk integration kräver ekonomiska skyddsnät som kan minska de ekonomiska riskerna för arbetare. När det blir allt svårare att beskatta kapitalet är risken överhängande att skattebördan flyttas till arbetarna. För att motverka kapitalflykt bör EU arbeta aktivt för att motverka skatteparadis. Det bör även införas en lägstanivå för bolagsskatt och den svenska bolagsskatten bör inte vara avsevärt lägre än den genomsnittliga i EU.

Socialdemokratiska studentförbundet anser att det är viktigt att arbeta för bättre samordnad reglering och kontroll av banker, försäkringsföretag och värdepappersföretag. Vi anser att en global skatt på finansiella transaktioner bör införas för att minska riskabla valutaspekulationer som tas ut på nationell nivå.

Flera geopolitiska trender tyder på en allt mer osäker framtid för den stående ekonomiska världsordningen. I det föränderliga landskapet är det av stor vikt att Sverige för en långsiktig och pålitlig internationell handelspolitik, som värnar om arbetare och löntagares rättigheter, samt den gröna omställningen världen över.

För att säkerställa goda sociala, arbets- och levnadsvillkor för arbetare och löntagare världen över samtidigt som nya industriländer utvecklas måste Sverige ha en aktiv roll i industrialiseringen av områden som historiskt missgynnats till förmån av den rikare delen av världen. Vi anser att Sverige och EU bör arbeta aktivt för att driva fram en rättvisare handelspolitik. Den industrialiserade världen får inte missgynna utvecklingsländer genom importtullar och exportstöd till den egna industrin. Länder ska inte tvingas öppna upp för konkurrens inom offentlig sektor som ett led i att få delta i handel eller för att få hjälp med skuldavskrivning och lån.

7.7 En aktiv feministisk utrikespolitik

Att bedriva en feministisk utrikespolitik är avgörande för en jämlik, jämställd och hållbar värld. Medan vi strävar efter jämställdhet och kvinnors rättigheter inom våra egna gränser, finns det ett stort behov av att applicera dessa principer på global nivå.

En feministisk utrikespolitik handlar om att adressera de ojämlikheter och diskriminering som kvinnor och flickor möter runt om i världen. Det handlar om att säkerställa att deras röster hörs och deras rättigheter skyddas, oavsett var de befinner sig.

Genom att bedriva en feministisk utrikespolitik, kan vi stärka arbetet mot våld i nära relationer, främja kvinnors ekonomiska maktförhållande, säkerställa tillgång till utbildning och hälsa för alla flickor, och stödja kvinnors deltagande i politiska och beslutsfattande processer.

En feministisk utrikespolitik är inte bara rättvis och inkluderande, den är också strategisk och effektiv. Genom att inkludera kvinnor och flickor i utvecklingsprocessen och fredsbyggande åtgärder skapar vi hållbara och fredliga samhällen.

Fysiskt, psykiskt och sexuellt våld, prostitution och trafficking utgör inte bara ett hot mot enskilda utan också mot den nationella och internationella säkerheten. Detta är en viktig del av en feministisk utrikespolitik och där världssamfundet måste agera. Trots att FN definierar sexuellt och könsrelaterat våld i krig som krigsbrott ses fortfarande våld i hemmet som en individuell fråga. Det socialdemokratiska studentförbundet anser att allt våld mot kvinnor, oavsett var det sker, är en säkerhetspolitisk fråga och ska därför också aktivt bekämpas.

7.8 En aktiv grön utrikespolitik

Likt hur Sverige har varit en pionjär i den feministiska politiken, som många länder runtom världen anammat, måste Sverige även föra och vara en pionjär i den gröna utrikespolitiken. De miljö- och klimatproblem vi bevittnar runtom världen sätter krav på ett större internationellt samarbete och bevarandet av vår enda planet och vårt hem är omöjligt ensamt.

Klimat- och miljöförändringar slår hårdast mot fattiga länder. Socialdemokratiska studentförbundet anser därför att Sverige som ett rikt land med stark innovationsförmåga har därför ett ansvar att stödja och hjälpa länder med sämre förutsättningar. Detta innebär att Sverige måste kontinuerligt bidra med resurser och humankapital i såväl klimat- och miljöarbetet som arbetet för mänskliga rättigheter i fattiga länder.

Sverige, som medlem i Europeiska unionen, måste självklart även bedriva en grön utrikespolitik inom, och såväl som genom, EU. Subventioner av fossila bränslen och ohållbart jordbruk, samt handelsavtal som bidrar till klimat- och miljöförstörelse ska inte förekomma. Användning av plast påverkar framförallt fattiga länder, både inom och utanför unionen, negativt och därför behövs ett EU-direktiv om en plastskatt, som ska implementeras av samtliga medlemsstater i unionen

8. Europeiska unionen

När Europeiska unionens föregångare grundades, efter andra världskriget, var det främst ett fredsprojekt - med målet att förhindra krig i Europa. Men EU har utvecklats och är idag mycket mer än bara ett fredsprojekt. För Sverige har EU blivit vår främsta utrikespolitiska plattform, och dess lagstiftning påverkar nästan alla våra politiska beslut, i såväl riksdagen som kommunerna och regionerna. Detsamma gäller även unionens påverkan över andra medlemsstater.

Men unionen innebär även många fördelar för medlemsstaterna. Genom unionen möjliggörs samverkan om miljön och klimatet, regleringar av storföretag och stärkandet av löntagares rättigheter runtom Europa, samt ges mer kapitalsvaga medlemsstater en stark röst mot större och rikare länder, såsom USA och Kina.

Men kris på kris har dock påvisat unionens brister, som tyvärr i de värsta fallen kan ha förödande konsekvenser för medlemsstaterna. Samtidigt har kriserna också visat på vikten av det europeiska samarbetet och ett sammanhållet Europa. Det europeiska samarbetet är således välbehövt och essentiellt men måste vidareutvecklas.

För det Socialdemokratiska studentförbundet är det tydligt att Socialdemokratins mål med det europeiska samarbetet måste vara att åstadkomma ett fritt, jämlikt och solidariskt Europa - ett Europa grundat i den demokratiska socialismen.

8.1 Ett löntagarnas Europa

Socialdemokratins mål med det europeiska samarbetet ska vara att åstadkomma ett löntagarnas Europa. Att förbättra löntagares livsvillkor, såväl i arbetslivet som vardagslivet, ska vara av överordnad prioritet i Europeiska unionens arbete. Därför måste EU kontinuerligt verka för att höja samtliga medlemsländernas fackliga organisationsgrad och för att i längden göra kollektivavtal till norm i hela unionen. Det är därför även viktigt att stärka Europafacket ETUC:s ställning för att förhindra att kapital- och företagsflykt till medlemsstater med sämre villkor.

EU:s inre marknad ger medlemsländerna styrka nog att reglera multinationella företag. Den inre marknaden lägger dock krav på att företag av alla typer måste kunna konkurrera på lika spelfält i alla medlemsländer och att krisberedskap inom strategiska marknader måste planeras genom EU. Trots detta uppkommer situationer där Sverige behöver ta avstånd från EU:s regleringar, till exempel vid elmarknadskriser. För att klara kriser måste Sverige satsa på att främja egen industri och produktion av viktiga varor med ändamålet att minska sitt beroende av andra länder.

8.2 Den gemensamma marknaden

Det socialdemokratiska studentförbundet ställer sig kritiska till EU:s kapitalvänliga marknadsregleringar. Istället måste unionen leda till mer jämlika villkor för löntagare i alla medlemsländer. I länder med högre facklig organiseringsgrad ska man kunna nyttja rätten att ha sina egna normer på sin arbetsmarknad. Detta innebär att svenska villkor och löner ska gälla i Sverige. Den fria rörligheten leder till en synkronisering av den svenska och resterande medlemsländernas arbetsmarknad. Den svenska modellen ska istället vara ett föredöme för en hållbar, rättvis och demokratisk arbetsmarknad.

Vidare ger den gemensamma marknaden möjlighet att skapa regler och lagar för att aktivt bekämpa klimatkrisen på en sådan nivå som enskilda länder inte är kapabla till. EU:s kraft att stå upp mot multinationella företag och reglera dem bör nyttjas fullt ut för att rädda vårt klimat.

EU:s handelspolitik ställer krav på ekonomiskt svagare länder att i vissa fall ensidigt öppna sina marknader. Denna politik måste förändras till att istället bejaka och stödja dessa länders uppbyggnad av näringsliv, inklusive ett lokalt och hållbart jordbruk. Staternas suveränitet att lagstifta om välfärd, arbetsvillkor, fackliga rättigheter, rättigheter för konsumenter och djur-, miljö- eller hälsoskydd får aldrig utmanas av multinationella företags vinstintressen.

Den gemensamma marknaden är beroende av en fungerande och gemensam infrastruktur. Det europeiska järnvägsnätet är därför en gemensam europeisk angelägenhet. Det socialdemokratiska studentförbundet vill se ett gemensamt biljettbokningssystem för tåg, upprustning av det europeiska järnvägsnätet och billigare biljetter.

8.3 Nationell suveränitet

Valutaunionen och Europapakten har inneburit att anslutna länder fört en självständig finanspolitik, men inte kunnat föra en självständig penningpolitik. Anslutna länder har därför inte haft möjlighet att möta ekonomiska kriser med en enhetlig ekonomisk politik. Det socialdemokratiska studentförbundet motsätter sig därför ett svenskt medlemskap i EMU och deltagande i europapakten.

8.4 Migrationspolitik

Rätten till fri rörlighet i Schengenområdet gör det nödvändigt att dela migrationspolitiska principer inom området. En tydligare och lättare process för

flyktingar att söka sig till EU kommer minska den tragiska förlusten av liv och elände på unionens gränser. Att söka sig till EU som flykting ska inte behöva ske med livet som insats.

Den humana flyktingpolitiken bär hela unionen ett moraliskt ansvar för. Endast ett fåtal medlemsstater kan inte stå för hela unionens flyktingmottagande. Därför måste flyktingmigration från länder utanför unionen regleras och koordineras på en unionsnivå, samt måste respektive medlemslands mottagande vara proportionerligt och reflektera dess förmåga.

Oreglerad arbetskraftsinvandring, såväl inom unionen som till unionen, underminerar arbetares löner och villkor, oavsett om kollektivavtal är norm eller inte. Samtidigt tenderar många arbetskraftsinvandrare att utnyttjas av sina arbetsgivare. Därför är det viktigt att Sverige återinför arbetsmarknadsprövning, samt att Europeiska unionen verkar för att förhindra utnyttjandet av arbetskraftsinvandrare från länder utanför unionen.

8.5 EU:s klimatpolitik

Genom att gå före i miljöpolitiken får Europeiska Unionen både konkurrensfördelar och större möjligheter att driva på för förändringar internationellt. Avseende den internationella diplomatin anser S-studenter att EU ska verka för ett internationellt nedrustningsavtal för fossil infrastruktur, i samverkan med USA och Kina. Som regulatorisk supermakt bör också EU, utöver sin gröna taxonomi, införa en brun taxonomi i syfte att höja kostnaderna för investeringar i till exempel fossil infrastruktur. Vid ett sådant införande ska fossilgas flyttas över från den gröna taxonomin till den bruna taxonomin.

9. Rättspolitik

Alla människor ska känna trygghet såväl i det offentliga som det privata rummet. Det är därför centralt med ett legitimt, effektivt och oberoende rättsväsende. Alla människor oavsett kön, sexualitet, religiös tillhörighet, politisk åsikt och etnicitet ska garanteras

lagskydd och behandlas efter likhetsprincipen. Rättsväsendet har makten att vidta det mest långtgående ingreppet i en människas liv, nämligen frihetsberövande. Detta ska inte göras lättvindigt, godtyckligt eller utan lagstöd. Legalitetsprincipen ska gälla. För att ge rättsväsendet legitimitet, och medborgarna insyn i rättsprocesser, är det viktigt att offentlighetsprincipen efterlevs i landets domstolar.

Brott ska bekämpas men också brottens orsaker. Detta görs bäst genom att erbjuda människor ett attraktivt alternativ till kriminalitet. Ett ojämnt samhälle föder brottslighet och leder till att vissa grupper och individer löper större risk att drabbas av och dras in i kriminalitet än andra. Samtidigt vänder sig det socialdemokratiska studentförbundet mot att detta resonemang oftast endast inbegriper brottslighet som i högre grad begås av socialt och ekonomiskt utsatta.

Den ekonomiska brottsligheten som varje år stjälar enorma summor från våra gemensamma skattepengar begås i regel av individer eller grupper med makt och goda socioekonomiska förutsättningar. Även den omfattande illegala miljöpåverkan såväl lokalt som globalt sker i regel för ekonomisk vinnings skull.

En politik för jämlikhet, goda livsvillkor, solidaritet och frihet är den bästa brottsförebyggande politiken.

9.1 Brott och straff

Kriminalitet i allmänhet, och gängkriminalitet i synnerhet, bekämpas främst genom förebyggande åtgärder som försvårar nyrekrytering och som stryker inkomstkällor. Detta görs med fördel genom riktade insatser mot ekonomisk brottslighet, narkotikahandel och kriminell verksamhet i företag och i välfärden.

För att polisen ska kunna arbeta brottsförebyggande och nära människor krävs att poliskåren speglar samhällets mångfald. Polisen möter människor från alla delar av vårt samhälle och ska klara höga krav på bemötande och professionalitet. Polisen ska enbart ha de befogenheter som är nödvändiga för att utföra sitt uppdrag. Eventuella utökningar av polisens befogenheter ska alltid göras med hänsyn till de grundläggande demokratiska fri-och rättigheterna samt proportionalitetsprincipen. Andra offentliganställda i exempelvis skola, socialtjänst och vård ska inte tvingas utföra rättsvårdande myndigheters uppgifter genom att förpliktigas att ange människor de möter i sin tjänst.

Utbredd kriminalitet bekämpas inte effektivt med hårdare straff. En tid efter att ett straffvärde har höjts ska en utvärdering göras för att avgöra huruvida detta fått en

märkbar och önskvärd effekt. När brott väl begås ska påföljder vara rehabiliterande för att trygga både samhällets och individens utveckling mot det bättre. Kriminalvårdens insatser ska anpassas efter varje individ med personen som utgångspunkt och med återvändande till samhället som mål. Blott förvaring av den dömda berättigar inte höjda fängelsestraff.

Den avskaffade straffnedsättningen för unga lagöverträdare behöver återinföras. Preventionsmässigt finns det ingen anledning att döma ut långa fängelsestraff för ungdomar. De har svårare att förstå innebörden av sina gärningar och ta till sig straffet. Långa fängelsestraff för unga har inte haft en positiv effekt på brottsligheten i samhället.. Istället ser vi att ännu yngre personer rekryteras för att begå grova våldsbrott.

Brottslighet på grund av psykisk sjukdom eller missbruk ska i första hand bemötas med vård, inte med allmänt frihetsberövande. Häktetiderna måste begränsas. Långa häktningstider är påfrestande för den häktade, särskilt för de unga som oftare sitter häktade till följd av att gängkriminaliteten kryper längre ner i åldrarna.

Vid brott mot personlig säkerhet ska inte bara förövarens säkerhet beaktas, utan även den som utsatts för brottet. Det gäller inte minst vid mäns våld och sexuella våld mot kvinnor och vid hatbrott och brott mot barn och andra utsatta grupper.

Polisen och Säkerhetspolisen har under lång tid agerat otillräckligt gentemot den brottslighet och de hot som politiska extrema och våldsbejakande organisationer innebär, både mot enskilda och mot demokratin. Det måste ändras. All våldsbejakande extremism som hotar demokratin och enskildas rättigheter ska bekämpas. Detsamma gäller även externa hot.

9.2 Mäns våld mot kvinnor

Mäns psykiska, fysiska och sexuella våld mot kvinnor är den yttersta konsekvensen av patriarkatet. Hotet om våld är ständigt närvarande och begränsar alla kvinnors liv. Våldets syfte är att förtrycka, kontrollera och ha makt över kvinnors liv både i det offentliga rummet och i hemmet. Kvinnors sociala och ekonomiska frihet måste öka, för att skapa större möjligheter att undkomma våldet. Våld mot kvinnor är ett samhällsproblem som behöver samhällslösningar.

Målet är att våld och våldtäkt ska upphöra. För det krävs ett aktivt och förebyggande jämställdhetsarbete på samhällets alla nivåer, inte minst på arbetsmarknaden, inom välfärden, skolan och rättsväsendet. Stödet till kvinno- och tjejjourer måste öka. Mäns

våld mot kvinnor är ytterst en konsekvens av destruktiva maskulinitetsnormer. Politiken måste därför aktivt motverka dessa.

Unga kvinnor i hela landet riskerar även att drabbas av hedersförtryck. Detta kan ta sig uttryck på många olika sätt men bottnar ofta i en önskan att bevara den egna familjens heder. Det krävs såväl långsiktiga som kortsiktiga åtgärder för att lindra och förebygga de förödande effekterna som kommer av denna sorts förtryck. Hedersförtryck kan även drabba män som inte följer de rådande normerna. HBTQI-personer är en annan utsatt grupp och det krävs åtgärder för att nå ut till dessa. Hedersförtryck är ett allvarligt problem som behöver motverkas och bekämpas.

9.3 Integritet

Angrepp mot den personliga integriteten görs ofta med hänvisning till lag och ordning. I ett samhälle där det blåser starka auktoritära vindar är det viktigt att tydligt stå upp för befolkningens rätt till integritet. Lagstiftning som skyddar mot intrång i den personliga integriteten i övervakningssyften måste skärpas och anpassas till dagens digitaliserade samhälle.

Att personliga data sprids i marknadsföringssyfte riskerar att skada användarens integritet och detta bör regleras. En plattform där sådan lagstiftning kan få stort genomslag är i EU-parlamentet.

Mycket av internet kontrolleras idag av ett fåtal stora företag. Detta skapar en miljö där den enskilde användaren har väldigt lite inflytande över plattformen. Det oligopol som idag kontrollerar internet är ett ytterst tydligt exempel på kapitalism som gått alldeles för långt. För att värna integriteten är det otroligt viktigt att ny lagstiftning stiftas för att företag inte ska kunna erbjuda potentiella användare orimliga avtal på populära plattformar. Dessutom krävs det på både nationell och EU-nivå skärpt konkurrenslagstiftning och aktiv tillsyn som säkrar en rättvis spelplan på marknaden.

9.4 Trygghet som en klassfråga

De senaste åren har gängkriminaliteten och våldet i Sverige ändrat karaktär. Våldet har blivit råare och mer hänsynslöst vilket har lett till att svenska medborgare har blivit mer otrygga. Rätten till trygghet är central i ett fritt, jämlikt samhälle. I dagens Sverige har dock trygghet blivit en klassfråga.

Gångkriminalitet är ett samhällsproblem och kan aldrig lösas enbart genom brottsbekämpande åtgärder. Ett problem som har sitt ursprung i ett svagt samhälle kan enbart lösas genom att förändra samhället. Sociala insatser är av stor vikt för att undvika att unga människor fastnar i en kriminell miljö, men inte heller den typen av reaktiva åtgärder kommer åt grundproblemet. Samhället har dragit sig tillbaka från många förorter i dagens Sverige. Bristen på grundläggande samhällsservice och en från början otrygg stadsplanering har bidragit till gängkriminalitetens framväxt. Samhället måste ta ett större ansvar, även i förorten ska man kunna känna tillhörighet och allmännyttan måste återigen ta ett större ansvar för bostadsförsörjningen. Skolan har en viktig förebyggande funktion, avskaffandet av marknadsskolan kommer också att vara en utjämnande åtgärd. Även civilsamhället har en viktig uppgift i att skapa gemenskap. Utsatta områden ska inte finnas i Sverige.

Gängens verksamhet är i stor utsträckning beroende av droghandeln. I Sverige har vi dock länge lagt långt större resurser på att lagföra enskilda brukare av narkotika. För att knäcka gängen krävs att narkotikapolitiken läggs om till att fokusera på att lagföra de som säljer narkotika. För att i större utsträckning bekämpa den organiserade droghandeln.